

view

Branchemagazine, de wereld achter het reizen nr 3 - augustus 2013

ANVR
ANDERS! DRESDEN 2013

Shopping2020 - perspectief op toekomstig consumentengedrag

Nieuwe Richtlijn
Pakketreizen

ANVR-Congres
2013 in Dresden

UNESCO's erfgoed
en toerisme

Dierenwelzijn op
bestemming

ABTA-richtlijn voor dierenwelzijn door ANVR omarmd

‘Vooral je boerenverstand gebruiken’

*** Carla Overduin

De reisbranche biedt een groeiend aanbod van excursies met dieren. Achter veel van die activiteiten schuilt enorm veel dierenleed. Maar wat is nu ‘goed’ en wat is ‘fout’? Zwemmen met dolfijnen, een ritje op de rug van een olifant of op de foto met een aapje? Waar ligt de grens? Het is minder zwart/wit dan je zou hopen. ABTA, de Britse zusterorganisatie van de ANVR, presenteerde recent de ‘Global Guidance for Animal Welfare’ in Brussel, die wellicht een Europese of zelfs wereldwijde richtlijn voor de reiswereld kan opleveren. De ANVR wil aan de hand van de resultaten van een Britse pilot bepalen in hoeverre de ‘guidance’ praktisch toepasbaar is in de Nederlandse reisindustrie. En tot meer duidelijkheid over wat wel en niet mag, “gewoon je boerenverstand gebruiken”, aldus de sprekers tijdens de Groeneveld Conferentie medio juni in Arnhem.

Tijdens de bijeenkomst in Burgers' Zoo gaven nationale en internationale sprekers inzicht en handvatten voor hoe er moet worden omgegaan met dierenwelzijn. De ruimte was verder gevuld met tientallen vertegenwoordigers van duurzaam toerisme, de reisbranche en dierenrechtenorganisaties. Over één ding zijn alle dierenwelzijnbehartigers het eens: er gaat veel fout met dieren op vakantiebestemmingen. Voor activiteiten die onschuldig toeristisch vermaak lijken, betalen dieren soms een zware prijs. Met een slang op de foto op het Djemaa el Fnapplein in Marrakech, reptielen in kooitjes op markten, shows in dierentuinen waarbij een kaketoer op een fiets wordt gezet. Eigenlijk is er geen excuus voor, vindt Constanze Mager, Hoofd Educatie bij Burgers' Zoo. “De bezoeker

wil een gekko zien, die normaal overdag altijd slaapt, dus wordt een gekko uit het nachtverblijf gehaald en buiten op een tak gezet. Soms wordt gezegd dat het leven of welzijn van één dier misschien wel het leven van vele andere dieren redt, maar vinden we dat kunnen?”

De vijf vrijheden

In hoeverre weet je of het welzijn van dieren in gevaar komt? Manon de Kort, docent aan de HAS Hogeschool in Wageningen, legt uit dat olifanten in dierentuinen en orka's in Sea World geen gedomesticeerde dieren zijn. Het blijven wilde dieren, die soms getraumatiseerd zijn door hun gevangenschap of het feit dat ze jong bij de moeder zijn weggehaald. Er zijn objectieve criteria om te zien of aan dierenwelzijn wordt voldaan.

Manon de Kort, docent HAS Hogeschool

De zogenaamde vijf vrijheden. In een notendop: dieren horen goed gevoed en stressvrij te zijn, zonder ziekte of verwondingen, in een natuurlijke omgeving en ze moeten zich natuurlijk mogen gedragen. Het probleem is de grijze zone van wat acceptabel is. Zwemmen met dolfijnen? De Kort: "Daar zou ik dus terughoudend in zijn. Weeg af: hoe dicht kunnen vakantiegangers bij de dieren komen en hebben de dieren de ruimte om zich terug te trekken? Het punt is dat we niet in de psyche van een dier kunnen kijken. Mijn advies: gebruik vooral je boerenverstand. Wie zich als reisorganisatie onderscheidt en de juiste keuzes maakt, kan de onwetende consument daarin meenemen."

Stropen

In Afrika neemt het stropen in onrustbarend tempo toe. Charles Mayhew, oprichter en CEO van TUSK, noemt het een "groeijende misdaad tegen het wildleven". De neushoorn wordt met uitsterven bedreigd omdat er enorm wordt gestroopt. Van de hoorn (keratine, zoals in vingernagels) van de neushoorn worden poeders gemaakt tegen allerlei ziekten. De hype gaat zover dat er 40.000 dollar per kilo wordt betaald. "Een dier dat al veertig miljoen

Charles Mayhew, Tusk

jaar op aarde leeft, kan in één generatie uitsterven. Maar niet alleen de neushoorn is in gevaar, ook de olifant, de grote katten en schildpadden." Het aantal leeuwen in Afrika is bijvoorbeeld gedaald tot minder dan 20.000, aldus Mayhew. "Straks is het zeldzamer om de koning van de jungle te zien dan een neushoorn." Ook de olifantenstand is door de jacht op ivoor verontrustend gedaald. Mayhew rekende voor dat er in 1979 nog 1,3 miljoen olifanten in Afrika leefden, in 1998 waren dat er minder dan de helft (600.000) en momenteel vinden we nog maar 400.000 van deze majestueuze dieren op

Panel - Rikkert Reijnen, Simone Eckhardt, Erwin Virginia

Charles Mayhew, Tusk - Rikkert Reijnen IFAW

Dirk-Jan Verdonk, WSPA en Anne Mulder, AAP

het Afrikaanse continent. Een snel groeiende vraag naar ivoor in vooral opkomend China is de reden dat stropers hun geweer op dit dier richten. "Zo'n 250 miljoen Chinezen stijgen naar hogere economische lagen, wat een tsunami van vraag veroorzaakt", aldus Mayhew.

Northern Rangelands

Het kan anders, licht hij toe aan de hand van een regio in Kenia. Deze 'Northern Rangelands' waren twintig jaar geleden de

Rikkert Reijnen, IFAW

Simon Pickup, ABTA

Gerben Hardeman, ANVR

Foto Monique Kooijmans

'ivory killing fields'. De agressieve stropers betekenden ook een groot gevaar voor de lokale bewoners. TUSK heeft in deze regio ten noorden van de Kilimanjaro samen met andere organisaties en de lokale gemeenschappen zo'n negentien projecten opgezet, die in eigendom van de lokale bewoners zijn. De mensen zijn getraind, mogen wapens dragen om zich te beschermen en er zijn mooie lodges en safari-kampen opgezet. "De rust in dit gebied heeft er voor gezorgd dat oude migratieroutes van olifanten zijn hersteld en er zijn microkredieten beschikbaar gesteld voor lokale initiatieven." Deze 'safe haven' is een goed voorbeeld

Wat kunnen consumenten en reisorganisaties doen?

Consumenten op reis en reisorganisaties kunnen zelf het nodige doen om het dierenwelzijn op bestemmingen te verbeteren. Door het bezoeken van wildparken bijvoorbeeld wordt daadwerkelijk hulp geboden bij het in standhouden, stimuleren en ondersteunen van wildlife en biotopen. Met de entreegelden kunnen rangers worden aangesteld, kan de stroperij worden tegengegaan en kan bewustwording bij toeristen worden gecreëerd. Juist door de grote economische impact en groei van het toerisme, kunnen de reisbranche en de toeristen zelf hier het verschil maken en kan de -toegestane- omgang met dieren op basis van guidelines worden bevorderd.

van wat mogelijk is. Mayhew waarschuwt: "Als consumenten worden geconfronteerd met de gewelddadige praktijken van stro-

pers, neemt de vraag naar safari's af. U heeft als reisindustrie een belangrijke rol. Uw winst hangt af van de wildstand. De dieren

zijn de attractie van deze bestemmingen. Tegelijkertijd zijn deze landen afhankelijk van toerisme, de reisindustrie kan dus invloed uitoefenen op regeringen om hier iets aan te doen."

Eigen parochie

Tijdens de conferentie is de discussie met de zaal wat lauw. Het is immers preken voor eigen parochie omdat de meeste bezoekers al diervriendelijk denken en werken. Maar wat opvalt, is dat iedereen toch moeite heeft met het zogeheten 'grijze gebied'. Over een mishandelde, kale beer met een ring door zijn neus die dansjes moet doen, is geen twijfel. Ook niet over een olifant die moet koorddansen of een markt vol dieren in veel te kleine kooitjes. Maar stel je hebt als tour-operator al jaren een goed hotel in het assortiment, dat eens per week een vogelshow doet waarbij de dieren allerlei kunstjes vertonen. Of een excursie zwemmen met dolfinnen waarbij de dieren niet in gevangenschap vertoeven, maar wel worden gevoerd zodat ze dagelijks op hetzelfde plekje komen kijken. Rikkert Reijnen van de internationale dierenbeschermingsorganisatie IFAW: "Ik zeg niet dat er niets mag. Er zijn zeker grijstinten. Maar bedenk dat we voor de reizigers de krenten uit de pap moeten halen. Kies voor goede projecten, die het behoud van de diersoort nastreven en waarbij het verdiende geld naar de lokale gemeenschap gaat. Ga de dialoog aan met elkaar en op de bestemming."

Richtlijn 'Dierenwelzijn in toerisme'

Het nieuws van de conferentie is de nieuwe richtlijn van ABTA. Kan deze 'guidance' uitkomst

De discussie: goed of fout?

Op de foto met een aangekleed aapje

Anne Mulder, AAP: "Daar zit zoveel leed achter. Neem de berberapen in Marokko die in het wild worden gevangen. In 1975 waren er nog 17.000, nu nog 4.000. Informeer de klant om niet met de aap op de foto te gaan, maar koop de aap ook niet vrij. Dat houdt de handel in stand. De aap wordt namelijk meestal weer gevangen, daarna weer door toeristen vrijgekocht, enzovoorts. Een vicieuze cirkel die geen oplossing biedt. Klanten kunnen daarom beter een foto van de aap maken en die naar ons toesturen voor onze dossiervorming."

Wandelen met leeuwen

Soms wordt op een bestemming aangeboden om met leeuwen te wandelen, maar daarbij moet je je wel realiseren dat dit natuurlijk nooit normaal gedrag kan zijn. Niet van de leeuwen, niet van de aanbieder en ook niet van de toerist. Simone Eckhardt, SPOTS: "De jonge leeuwen worden daarvoor als ze drie weken oud zijn bij de moeder weggehaald; een traumatische ervaring. Dan moeten ze aan mensen wennen en na een paar jaar gaan ze weer terug naar de natuur. Maar wat doet de mens ertussen? En wat denk je dat er van die leeuwen terecht komt als ze aan mensen gewend zijn geraakt? Dit is puur om op korte termijn geld te verdienen. Touroperators vragen me vaak om een zwarte lijst. Mijn reactie is: ga zelf ook eens nadenken."

Whale watching

Rikkert Reijnen, IFAW: "Wij promoten walvis spotten als toerisme zelfs, want het is veelal in de plaats gekomen van de walvisjacht. Maar je moet wel de juiste aanbieder kiezen. Samen met TUI hebben we voor hun Azorenvakanties een consumentenfolder gemaakt met richtlijnen, zoals afstand bewaren tot de dieren. Dan leg je de verantwoordelijkheid bij de toerist. Maar je kunt deze ook bij de touroperator leggen, ga uitsluitend met de juiste aanbieder in zee." Simone Eckhardt, SPOTS: "Je moet daarbij oppassen voor de voorkeuren van je lokale agent, want die zijn vaak gebaat bij commissie." Uit de zaal komt de vraag of social media een rol kunnen spelen bij consumentenvoorlichting. "Ja", aldus Rikkert Reijnen, "maar dan hebben we vooral contact met onze eigen achterban. Juist de samenwerking met de reisbranche is zo belangrijk, want via hen bereiken we specifieke vakantiegangers."

Olifantenritjes en -shows

Dirk-Jan Verdonk, WSPA: "Als je in Azië uit het vliegtuig stapt, moet je echt je best doen om niet op een olifantenrug te belanden. Maar olifanten zijn niet-gedomesticeerde dieren. Zij moeten getemd en getraind worden. Jonge dieren worden zwaar mishandeld om de dominantie van de mens te bevestigen. Zodat de olifant weet wie er baas is. Ze worden ook vaak in het wild gevangen. Inmiddels is de Aziatische olifant bedreigd in zijn voortbestaan, er zijn er nog maar zo'n 33.000 in Azië." Vanuit de zaal wordt gewezen op de verdiensten voor de bevolking. De Mahuts (olifantenbegeleiders, red.) kunnen niet langer in de houtkapindustrie werken, maar moeten toch hun brood kunnen verdienen. Verdonk werpt tegen: "Dat was een kwart eeuw geleden, dat argument gaat niet meer op. Van alle olifanten in de toeristenindustrie wordt 75 procent in het wild gevangen." Vanuit de zaal wordt de vraag gesteld wat tolerabel is en of er een grijs gebied is. Dat laatste beaamt Verdonk: "Er zijn grijstinten, maar shows en ritjes zitten aan de verkeerde kant van de lijn. Het is beter om een goed olifantenpark te bezoeken, zoals Elephant Nature Park in Noord-Thailand." (www.elephantnaturepark.org).

Zwerfdier naar huis nemen

Erwin Virginia, Dierenbescherming: "Als dierenarts zie ik dat het mee naar huis nemen van zwerfdieren veel dierenellende veroorzaakt. De dieren brengen ziektes mee, zijn hier niet gewend. Mensen moeten hun boerenverstand gebruiken, maar het probleem is niet het verstand maar het hart. Niet doen dus. Mensen kunnen beter op de bestemming aandacht aan de dieren besteden, zodat ze niet heen en weer worden gesleept, maar er ter plekke iets verbetert."

bieden in het grijze gebied? De ABTA heeft de richtlijn in juni in Brussel gepresenteerd en doet deze zomer een pilot met Britse touroperators. Het is niet zo vreemd dat ABTA hiermee komt, want met 750 touroperators, 5.000 reisagenten en een omzet van 30 miljard pond per jaar kan de Britse toeristenindustrie een vuist maken in Europa. Het is geen eenvoudige klus om met richtlijnen te komen, omdat veel dierenattracties door de vakantieganger als onschuldig worden ervaren, vertelt Simon Pickup, Sustainable Tourism Manager bij ABTA. Uit onderzoek blijkt dat de Brit bovenaan zijn wensenlijstje van 'dingen die ik nog wil doen voor ik sterf' staat: zwemmen met dolfijnen. "Ander probleem is dat wetgeving en cultuur heel verschillend zijn in diverse landen. Hoe kun je als touroperators met één lijn komen als je werkt in 26 landen", zegt Pickup. Het wordt echter hoog tijd dat er duidelijkheid komt, want dierenleed kan mensen ook bestemmingen de rug doen toekeren. "Uit het SPANA 2012 onderzoek bleek dat 77 procent van de mensen wel eens dierenleed heeft gezien, maar niet wisten waar zij dit moesten melden. Tegelijkertijd geeft 52 procent aan dat als zij dieren mishandeld zien worden, ze niet meer terug willen keren naar die bestemming. Het aantal klachten groeit snel. Kortom, dit is catastrofaal voor onze bedrijven." ABTA heeft daarom een werkgroep speciaal voor dierenwelzijn ingesteld. Doel is om klanten, leveranciers en overheden bewust te maken van het probleem. Hieruit is ook de guideline ontsproten, een honderden pagina's dik boekwerk dat alles rond het onderwerp

behandelt. Van wat dierenwelzijn nu eigenlijk is, tot specifieke groepen dieren (van wildlife tot werkdieren), maar ook een lijst van welke attracties niet acceptabel zijn.

Pilot richtlijn

Deze zomer doet ABTA een pilot met een aantal Britse touroperators om te zien wat de guideline kan opleveren. "We willen met al onze Europese collega's samenwerken", aldus Pickup. De ANVR houdt de pilot in de gaten. "We zullen kijken hoe we dit kunnen gebruiken", aldus ANVR-Project Manager Duurzaam Toerisme Gerben Hardeman. "Het moet wel een echt praktische richtlijn worden, want een boekwerk van 350 pagina's lijkt me niet werkzaam, hoewel het wel veel achtergrondinformatie biedt." Belangrijk bij dit onderwerp is brede samenwerking, aldus Hardeman. "Als je een stem wilt hebben richting leveranciers, dan moeten we globaal samenwerken." De ANVR gaat na de Engelse pilot de ervaringen en toepasbaarheid

bespreken met verschillende Nederlandse stakeholders zoals reisorganisaties en NGO's om vervolgens deze te implementeren bij touroperators als belangrijke toevoeging op de training 'Duurzaam Toerisme'. Vervolgens kunnen ANVR-touroperators deze richtlijn gebruiken bij het (laten) organiseren van excursies met dieren.

Water bij de wijn

Dat de richtlijn niet vanaf het eerste moment alle leed zal uitbannen, wordt meteen al duidelijk. De ritjes op de rug van de olifant staan in de Britse richtlijn niet als onacceptabel aangegeven, omdat zaken ook niet zo zwart/wit liggen. Maar het is wel een activiteit die TUI Nederland

bijvoorbeeld uit haar excursie-aanbod heeft verbannen. "Je hebt dan toch te maken met een groot aanbod van de touroperators. Omdat de vraag zo groot is, kun je je ook afvragen of de reiziger niet naar iemand anders gaat als wij het niet aanbieden", aldus Simon Pickup van ABTA. Meteen al water bij de wijn dus, onder druk van de ABTA-achterban? "Zo zie ik het niet. De bewustwording gaat ook gefaseerd. Nu zijn die olifantenritjes nog geaccepteerd, straks niet meer, dan passen we de richtlijn aan."

De presentaties van deze Groeneveld Conferentie zijn te bekijken op www.idut.nl/groeneveld-conferenties/ <<

Groeneveld Conferentie - 13 juni 2013

Georganiseerd door de vereniging voor duurzaam uitgaand toerisme (IDUT)

Dieren als toeristisch product: goed of fout?

